

सर्वे सन्तु निराश्रयाः

रेडि भ्रतु

वर्ष - ॢ | अंक जुन, २०२०

षट् रंगोनी छटा प्रसरी गर्छ ।
आत्मारामी शरण थर्छ गर्छ ॥

भंढ सुगंध श्वासनी वलेति थर्छ ।
लाभ प्रकाशथी शुशोभित थर्छ ॥

आत्म प्रसादथी यित्त प्रकाश्युं ।
अंतरपूजनथी विश्व समाव्युं ॥

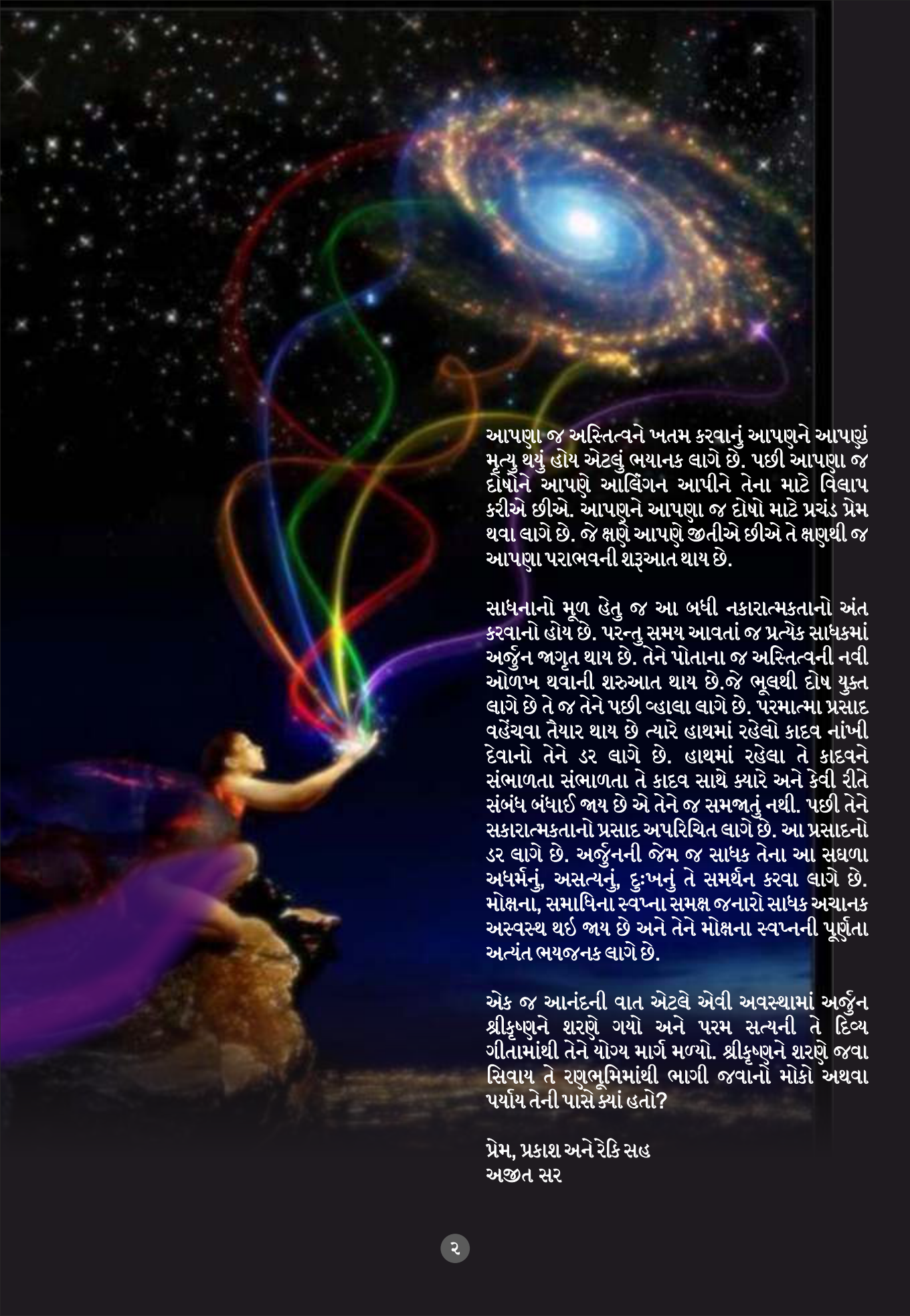
નકારાત્મકતા સાથે સંબંધ

હાલમાં જ આપણી એક ઓન લાઈન સાત દિવસની ધ્યાન શિબિર થઈ, તેમાંનું એક ધ્યાન અંતરપૂજન અથવા આત્મપૂજનનું હતું. તે ધ્યાન પછી ઘણા સાધકોએ બીજે દિવસે મારો સંપર્ક સાધ્યો અને મને કહ્યું કે આ ધ્યાન પછી ખૂબ ઉદાસીનતા આવી અમારામાંથી કંઈક ખૂબ મહત્વનું નીકળી ગયું હોય એવું લાગ્યું. એકાદ નજીકની વ્યક્તિ જીવનમાંથી જતી રહે પછી જે એક બેચેન અવસ્થા થાય છે, દુઃખ થાય છે, તેવું જ કંઈક, બિલકુલ જીવનમાં એક ખાલીપો નિર્માણ થયો હોય એવો આભાસ થયો.

આ બધું જ મારા માટે અપેક્ષિત હતું, કારણ કે તે ધ્યાનનો હેતુ જ આ હતો. બધા ચક્રોમાંથી નકારાત્મકતા કાઢી નાખીને તે આત્માને સમર્પિત કરવી તે જ તેનો સંકલ્પ હતો. સમાધિની બિલકુલ એક નજીકની અવસ્થા સાધવાનો તે પ્રયત્ન હતો. સાહજિક રીતે જ જેટલી નકારાત્મકતા આપણા જીવનમાં સંસ્કારના રૂપે આપણા અસ્તિત્વમાં જમા કરી હોય છે તે કાઢવી અને ખુદને સકારાત્મકતાથી ભરી દેવું એ અંતિમ લક્ષ્ય રાખીને પછી જ સાધના કરવાની હોય છે. પરંતુ જ્યારે આ સમય આવે છે ત્યારે ધ્યાનમાં આવે છે કે આપણામાં નકારાત્મકતા પણ આપણા જ વ્યક્તિત્વનો એક ભાગ બનીને રહેલી હોય છે. વર્ષોવર્ષ અને કદાચ જન્મોજન્મ જે નકારાત્મકતા લઈને આપણે જીવીએ છીએ તેની સાથે આપણે સમજ્યા વિના આત્મીયતા

અનુભવવા લાગીએ છીએ. આપણને તેની ટેવ પડી જાય છે. ક્યાંક તે નકારાત્મકતા અને આપણા સંસ્કાર એ બન્નેનો એવો ગાઠ સંબંધ જોડાઈ જાય છે કે તેને જાણવાનું સુધ્ધા આપણને ભીષણ લાગે છે. આપણે આપણી તે તમામ નકારાત્મક વાતો સાથે જોડાઈને જ જીવીએ છીએ. તે જ આપણી ઓળખ બની ગઈ હોય છે. ધ્યાન પછી એવું લાગે છે કે આપણી ઓળખ જ જતી રહી છે. આપણું અસ્તિત્વ જ સંકટમાં આવી ગયું છે.

પ્રત્યક્ષ અર્જુનને પણ કુરુક્ષેત્રની યુધ્ધભૂમિ પર આ જ થયું હતું ને? સામેના યોધ્ધાઓને જોઈને આ આપણા સગાસંબંધી છે અને તેમના દ્વારા જ મારી ઓળખ છે, તેમના થી જ મારું અસ્તિત્વ બનેલું છે એ જ્ઞાન તેને તે કાણે થયું. અધર્મની બાજુએ ઉભેલા યોધ્ધાઓ તે પોતાના જ અસ્તિત્વનો ભાગ છે એ તેને સમજાયું. તેને મારવા એટલે પોતાનું જ અસ્તિત્વ ખતમ કરવું એવું તેને લાગ્યું. પછી તેણે ભગવાન શ્રીકૃષ્ણને કહ્યું કે આ લોકોનું મૃત્યુ થશે પછી હું કેવી રીતે જીવી શકીશ, અને તેવી રીતે જીવવાનો અર્થ પણ શો છે? જીવન જીવવાનો રસ જ નીકળી જશે. જે વખતે નકારાત્મકતા આપણને આપણા જ અસ્તિત્વનો અવિભાજ્ય ભાગ લાગવા લાગે તે વખતે એવું લાગે છે કે ભલે એ નકારાત્મકતાને આપણી સાથે જ રહી ! કારણકે તેની સાથે આપણો સંબંધ બંધાઈ ગયો હોય છે. આપણે આપણી જ નબળાઈઓ સાથે ગાઠ સંબંધ જોડીએ છીએ.

આપણા જ અસ્તિત્વને ખતમ કરવાનું આપણને આપણું મૃત્યુ થયું હોય એટલું ભયાનક લાગે છે. પછી આપણા જ દોષોને આપણે આલિંગન આપીને તેના માટે વિલાપ કરીએ છીએ. આપણને આપણા જ દોષો માટે પ્રચંડ પ્રેમ થવા લાગે છે. જે ક્ષણે આપણે જીતીએ છીએ તે ક્ષણથી જ આપણા પરાભવની શરૂઆત થાય છે.

સાધનાનો મૂળ હેતુ જ આ બધી નકારાત્મકતાનો અંત કરવાનો હોય છે. પરંતુ સમય આવતાં જ પ્રત્યેક સાધકમાં અર્જુન જાગૃત થાય છે. તેને પોતાના જ અસ્તિત્વની નવી ઓળખ થવાની શરૂઆત થાય છે. જે ભૂલથી દોષ યુક્ત લાગે છે તે જ તેને પછી ઠાલા લાગે છે. પરમાત્મા પ્રસાદ વહેંચવા તૈયાર થાય છે ત્યારે હાથમાં રહેલો કાદવ નાંખી દેવાનો તેને ડર લાગે છે. હાથમાં રહેલા તે કાદવને સંભાળતા સંભાળતા તે કાદવ સાથે ક્યારે અને કેવી રીતે સંબંધ બંધાઈ જાય છે એ તેને જ સમજાતું નથી. પછી તેને સકારાત્મકતાનો પ્રસાદ અપરિચિત લાગે છે. આ પ્રસાદનો ડર લાગે છે. અર્જુનની જેમ જ સાધક તેના આ સઘળા અધર્મનું, અસત્યનું, દુઃખનું તે સમર્થન કરવા લાગે છે. મોક્ષના, સમાધિના સ્વપ્ના સમક્ષ જનારો સાધક અચાનક અસ્વસ્થ થઈ જાય છે અને તેને મોક્ષના સ્વપ્નની પૂર્ણતા અત્યંત ભયજનક લાગે છે.

એક જ આનંદની વાત એટલે એવી અવસ્થામાં અર્જુન શ્રીકૃષ્ણને શરણે ગયો અને પરમ સત્યની તે દિવ્ય ગીતામાંથી તેને યોગ્ય માર્ગ મળ્યો. શ્રીકૃષ્ણને શરણે જવા સિવાય તે રણભૂમિમાંથી ભાગી જવાનો મોકો અથવા પર્યાય તેની પાસે ક્યાં હતો?

પ્રેમ, પ્રકાશ અને રેકિ સહ
અજીત સર

ગુરુચરિત્ર ગુરુપ્રેરણાથી

(અધ્યાય ૩૯)

પ્રતિભાબેન ચોકસી, શેહિણીબેન જોશી રાજકોટ.

૩૮માં અધ્યાયમાં આપણે જોયું કે શ્રીગુરુએ કૃપા કરી ભાસ્કર બ્રાહ્મણની સમારાધના કરવાની ઈચ્છા પૂરી કરી. શ્રીગુરુની કૃપાથી તે દિવસે ગામમાં ચાર હજાર લોકો જમ્યા.

૩૯માં અધ્યાયમાં એવી જ રીતે એક ૬૦ વર્ષની વૃદ્ધ વંધ્યા પર કૃપા કરી તેની સંતાન પ્રાપ્તિની ઈચ્છાપૂર્તિ કરે છે. શ્રીગુરુની કૃપા થાય તો અશક્ય પણ શક્ય બની શકે.

ગાણગાપુરમાં આપસ્તંબ શાખ્વાનો સોમનાથ નામનો બ્રાહ્મણ રહેતો હતો અને તેની પત્નીનું નામ ગંગા હતું. આ દંપતી નિઃસંતાન હતું. સંતાનપ્રાપ્તિ માટે તેમણે અનેક વ્રત તપ તીર્થયાત્રા કરી છતાં સંતાનપ્રાપ્તિ ન થઈ.

તે વૃદ્ધ સ્ત્રી ગંગા પ્રતિદિન શ્રીગુરુના દર્શને આવતી અને પૂજા -આરતી વિગેરે કરતી. એક દિવસ શ્રીગુરુસંતુષ્ટ થઈને પૂછે છે કે તારી પૂજાથી હું સંતુષ્ટ થયો છું, તારી શી

મનોકામના છે તે કહે એટલે તે નારાયણ સિધ્ધ કરશે. શ્રીગુરુના વચન સુણીને ગંગા કહે છે કે હું નિઃસંતાન છું. મને સંતાનપ્રાપ્તિની ઈચ્છા છે. હવે આ જન્મમાં તો હું ૬૦ વર્ષની થઈ છતાં વાંઝ રહી, પરન્તુ હવે તમે મને એવું વરદાન આપો કે આગલા જન્મમાં હું પુત્રવતી બનું, તે સાંભળીને હસીને શ્રીગુરુ કહે છે આગલા જન્મનું કોણ જાણે, તું નિત્ય મારી ભક્તિ કરે છે તેથી તને આ જન્મમાં જ કન્યા તથા પુત્ર થશે. ત્યારે ગંગા શ્રીગુરુનું ધ્યાન દોરે છે કે સ્વામી મને ૬૦ વર્ષ થયા છે, માસિક પણ આવતું નથી, તો મને પુત્ર કેમ થશે? અનેક વ્રત, અનેક તીર્થ, અનેક સ્થળે અશ્વત્થની પૂજા પુત્રકામના અર્થે કરી છે, પરન્તુ સઘળું વ્યર્થ ગયું. હવે મારી મશ્કરી ન કરજો અને તમારા બોલને સત્ય કરજો.

ત્યારે શ્રીગુરુ હસીને તેને કહે છે કે અશ્વત્થની સેવાનું મહાપુણ્ય છે, તારી સેવા વ્યર્થ નથી. તને ચોક્કસ પુત્ર, પુત્રી થશે. હવે તું ભીમા અમરજા સંગમે જા, ત્યાં ઘટાદાર અશ્વત્થ વૃક્ષ છે. તેની તું મનપૂર્વક સેવા કરજે. ત્યારે

શ્રીગુરુના વચન સાંભળીને તે અશ્વત્થ મહિમા કહેવાની તેમને વિનંતી કરે છે.

પછી શ્રીગુરુ તેને બ્રહ્માંડ પુરાણમાં વર્ણવેલું અશ્વત્થ મહિમાનું વર્ણન કરે છે. પ્રથમ બ્રહ્માએ નારદને કહ્યો અને પછી નારદે ઋષિ મુનિઓને અશ્વત્થ મહિમાનું વર્ણન કર્યું, બ્રહ્માએ નારદને કહ્યું કે અશ્વત્થના મૂળમાં મારો વાસ છે, મધ્યે ઋષિકેશનો અને અગ્રભાગમાં રુદ્ર વસે છે, ઈન્દ્ર, આદિત્ય, એકાદશ રુદ્ર તથા અષ્ટ વસુઓ, ગો, બ્રાહ્મણ ઋષિ તેમજ સમસ્ત નદી તીર્થો, સપ્તસાગર વિગેરે, અશ્વત્થની શાખાઓમાં વસે છે. એવું સાંભળીને સમસ્ત ઋષીઓ નારદને અશ્વત્થની પૂજન – અર્ચન વિધિ પૂછે છે. નારદ ઋષિઓને અશ્વત્થની પૂજા કેવી રીતે કરવી, કેવી રીતે અભિષેક કરવો, તેને વસ્ત્ર અર્પણ કરીને પ્રદક્ષિણા કેમ કરવી અને તેમ કરવાથી શો લાભ થાય, કેવા પાપોનો ક્ષય થાય વિગેરેનું વર્ણન કરે છે. આ રીતે શ્રીગુરુ તે સ્ત્રીને અશ્વત્થ મહિમા કહે છે. પછી સંગમે જઈને અશ્વત્થની પૂજા કરવાનું કહે છે અને આશ્વાસન આપે છે કે તારી મનોકામના આ જન્મે જ પૂરી થશે, અને નક્કી તને પુત્ર, કન્યા થશે. તું મનમાં જરા પણ સંશય ન રાખીશ.

શ્રીગુરુના આદેશ પ્રમાણે ષટકુળ તીર્થમાં સ્નાન કરી, અશ્વત્થની પૂજા – અર્ચના કરે છે. આ રીતે ત્રણ રાત્રી

આરાધના કરી, પછી ત્રીજે દિવસે તેને સ્વપ્ન આવ્યું. સ્વપ્નમાં એક વિપ્ર આવીને તેને કહે છે તારું ઈચ્છિત પૂર્ણ થયું. હવે તું ગાણગાપુરમાં શ્રીગુરુ છે ત્યાં જઈ તેમની સાત પ્રદક્ષિણા કરજે, અને તને જે કંઈ આપે તેનું ભક્ષણ કરજે.

ચોથે દિવસે તે અશ્વત્થની સેવા કરી, મઠમાં શ્રીગુરુની પ્રદક્ષિણા કરવા આવી. પછી નમન કરીને ઉભી રહી ત્યારે શ્રીગુરુ તેને બે ફળ આપે છે અને કહે છે કે આનું ભક્ષણ કરજે, તારી મનોકામના પૂરી થશે.

તે જ દિવસે તેણે વ્રતના પારણા કર્યાં, પછી તે જ દિવસે ગંગા ઋતુમતી થઈ. ચોથે દિવસે સુસ્નાત થઈ અને ફરીથી શ્રીગુરુના દર્શન આવી ફરીથી શ્રીગુરુ તેને 'પુત્રવતી ભવ' એવા આશીર્વાદ આપે છે.

ત્યારબાદ ટુંક સમયમાં તે ગર્ભવતી થઈ, સાતમે માસે ખોળો ભરે છે, અને બધાને લડાણી કરે છે, બાળકોને પણ જાતજાતની ભેટ આપે છે. નવમાસ પૂરા થતા, તેને પ્રસુતિ થાય છે અને તેને ત્યાં કન્યારત્ન જન્મે છે. સુસ્નાત થઈને તે કન્યાને લઈ શ્રીગુરુના દર્શન આવે છે. ત્યારબાદ શ્રીગુરુના આશીર્વાદથી તેને એક પુત્ર પણ થાય છે. આ રીતે શ્રીગુરુને ભજવાથી ૬૦ વર્ષની વાંઝ નારીને સંતાનપ્રાપ્ત થાય છે.

- ૧) સોમનાથ તથા તેની પત્ની ગંગાએ સંતાનપ્રાપ્તિ માટે અનેક વ્રતો અને તીર્થો કર્યાં, અશ્વત્થની પૂજા પણ વર્ષો સુધી કરી, તેથી તેના પાપોનો ક્ષય થયો અને પુણ્યનો ઉદય થયો.
- ૨) શ્રીગુરુની પણ પૂજા આરતી કરતી તેથી શ્રીગુરુ સંતુષ્ટ થયા અને તેને સંતાનપ્રાપ્તિ થશે એવા આશિષ આપ્યા, અને તે ૬૦ વર્ષની હોવા છતાં તે ઋતુમતિ થઈ, આમ શ્રીગુરુની કૃપા થાય તો અશક્ય પણ શક્ય બને.
- ૩) પુણ્યનો ઉદય થાય ત્યારે જ સદ્ગુરુ મળે છે. સદ્ગુરુ મળ્યા પછી જરા પણ શંકા રાખ્યા વિના, પૂર્ણ શરણાગતિથી જો તેમના વચનોનું પાલન કરવામાં આવે તો તેમના આશીર્વાદ અવશ્ય ફળે છે.
- ૪) આપણે કરેલી સાધના ક્યારેય વ્યર્થ જતી નથી. સમય આવે તેનું ફળ નિશ્ચિંત રૂપે મળે છે.

અગ્નિહોત્ર

એક વૈજ્ઞાનિક સત્ય

ડૉ. પ્રમોદ પ્ર. મોઘે
(નિવૃત્ત જ્યેષ્ઠ વૈજ્ઞાનિક, NCL)
સંકલન : શ્રી. ગિરીશ કર્ણિક, ઠાણે

વેદકાળથી યજ્ઞસંસ્કારનું ભારતમાં અસ્તિત્વ છે. ગરમી (ઉષ્ણતા) અને ધ્વનિ, ઊર્જાના અંગો છે. ગરમી અને ધ્વનિની ઊર્જાનો ઉપયોગ યજ્ઞનાં વિવિધ પ્રકારોમાંથી સર્વસામાન્યનાં જીવન માટે, આરોગ્ય માટે થવો જોઈએ, તે હેતુથી યજ્ઞની સંકલ્પનાને ભારતીય સંસ્કૃતિનું અભિન્ન અંગ બનાવવામાં આવ્યું છે તે વાત આધુનિક વિજ્ઞાને સમજી છે. સામાન્ય જનતાએ તેને આવકાર્યું, એટલે યજ્ઞ ઈશ્વરને પ્રસન્ન કરવા માટે કરવો જોઈએ. તે માટે મંત્રોદ્વારા ઈશ્વરની સ્તુતિ કરવી જોઈએ. કુદરતે આપણને જે જે આપ્યું તે અગ્નિદ્વારા ઈશ્વરને અર્પણ કરવું વિગેરે વાતો પ્રાચીન પરંપરામાં આપણને કહેવામા આવી છે. જન્મથી મરણ સુધીનાં આપણાં પ્રવાસમાં તે બધીજ વાતોને સમાવવામાં આવી છે. તે માટે વિવિધ પ્રસંગો પણ શોધવામાં આવ્યા છે.

દા.ત. જન્મ પછી નક્ષત્રશાંતિ અથવા આયુષ્યહોમ યજ્ઞ અથવા હોમ, બાળકના જન્મથી તેનો આગળનો જીવનપ્રવાસ નિરોગી થાય તે માટે કરવાનું કહેવાયું છે. તે પછી ધન્વંતરી હોમ, મૃત્યુંજય હોમ પણ સારી તબીયત માટે, દીર્ઘાયુષ્ય માટે કરવામાં આવે છે. પછી જનોઈ, વિવાહ, કન્યા માટે લજ્જાહોમ, ઘર માટે વાસ્તુશાંતિ વિગેરે કરવામાં આવે છે.

પણ આ બધા યજ્ઞો નાનાં છે. સમાજકલ્યાણ, પર્યાવરણ, આરોગ્ય માટે શતચંડી, રુદ્રયાગ, પર્યાવરણ માટે સોમયાગ, પર્જન્યયાગ જેવા પ્રસંગ પ્રમાણે મોટાં યજ્ઞો કરવામાં આવે છે.

નાનાં યજ્ઞમાં હોમકુંડ પાત્રનો ઉપયોગ અગ્નિપ્રજ્વલન માટે કરાય છે તો મોટાં યજ્ઞમાં ઈંટોનો અગ્નિકુંડ ભૂમિતિ આકૃતિઓ દ્વારા રચાય છે. પુરાતન કાળમાં વિશેષ લાકડાંમાં ઘર્ષણ કરીને અગ્નિ પ્રજ્વલિત કરવામાં આવતો. તે અગ્નિમાં ઔષધી તત્વો હાજર હોય એવા વિવિધ વસ્તુઓની આહુતિ જેમ કે ગાયનું ઘી, તલ, ચોખા, સમિધા માટે કેરી, વડ, પીપળો, ઔદુંબર, મંદાર, દેવદાર જેવા વૃક્ષોની નીચે પડેલી ડાળખીઓ, દુર્વા વિગેરેની હવનની અગ્નિમાં આહુતિ આપતા હતા. આહુતિ આપતી વખતે મંત્રોચ્ચાર વિશિષ્ટ સ્વરમાં ઉચ્ચારીને તેની હવનમાં આહુતિ આપતાં. નાનો યજ્ઞ હોય તો ૩-૪ કલાકનો સમય લાગે છે. આજકાલનાં આધુનિક વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણથી જીવનના જગતમાં આપણને સહજ રીતે શક્ય છે તેવી કઈ યજ્ઞવિધી છે તેની અમે શોધ કરી ત્યારે 'અગ્નિહોત્ર' યજ્ઞવિધિએ અમારું ધ્યાન દોર્યું. બધા યજ્ઞોમાં જગ્યા, માનવી શ્રમ, સમય, એવી ઘણીબધી યજ્ઞસામગ્રી આવશ્યક હતી, તેથી તે કરવાનો ખર્ચ પુષ્કળ થતો હતો. આ બધાજ યજ્ઞોમાં મનશાંતી, આરોગ્ય, પર્યાવરણનું રક્ષણ થાય છે. સામાન્યમાં સામાન્ય માનવીનાં બધાજ ઉદ્દેશો, 'અગ્નિહોત્ર'થી પણ પરિપૂર્ણ થાય છે, તે અમારા ધ્યાનમાં આવ્યા પછી અમે છેલ્લા ૫-૬ વર્ષથી તેના પર કામ કરીએ છીએ. તેના બધા લાભો, સંપૂર્ણ વૈજ્ઞાનિક વિગતો તપાસીને, આધુનિક વૈજ્ઞાનિક કસોટી સફળ રીતે પાર કરીને, વૈજ્ઞાનિક જગત સામે સફળ રીતે અમે મૂકી શક્યાં. તે બધીજ વિગતો સર્વસામાન્ય લોકોને આપવાં માટે આ લેખ દ્વારા

પ્રયાસ કરું છું.

'અગ્નિહોત્ર' રોજ કરવામાં આવતી વૈદિક સંસ્કૃતિની એક વિધિ છે. બીજા યજ્ઞોની સરખામણીમાં આ યજ્ઞ ઘણોજ સરળ છે, જે સામાન્યમાં સામાન્ય માનવી સહજ રીતે કરી શકે છે. તેની કોઈપણ શરત નથી. અગ્નિહોત્ર વિધિ ઘર, બહાર, ખેતર ઉપર, કાર્યાલયમાં દસ મિનિટમાં થાય છે. આ યજ્ઞમાં વધારામાં વધારે ૩ થી ૫ રૂ. જેટલો ખર્ચ થાય છે. અગ્નિહોત્ર માટે સૂર્યોદય અને સૂર્યાસ્ત બંને સમય યોગ્ય છે. બંને ત્યાં સુધી બંને સમય યોગ્ય રીતે જળવાય તો તેના ખૂબજ લાભ છે.

પ્રયોગ માટે પસંદ કરેલ જગ્યાએ ગીચ વસ્તી હોવાથી ત્યાં પુષ્કળ પ્રમાણમાં હવાનું પ્રદૂષણ હતું. પણ અગ્નિહોત્ર કરવાથી હવામાં ઘાતક સલ્ફર ડાય-ઓક્સાઈડનું પ્રમાણ દસ ગણું ઓછું થયાનું જણાયું. તેનાપરથી પ્રદૂષણ રોકવા માટે અગ્નિહોત્ર ફાયદાકારક છે તે સિદ્ધ થયું. રોપાઓના વિકાસમાં અગ્નિહોત્રનાં પરિણામ તપાસવા માટે ફણગાવેલાં બીજા અગ્નિહોત્ર રૂમમાં અને શાળાની બહારના વિસ્તારમાં મૂકવામાં આવ્યા. બીજા વિસ્તારના બીજા કરતાં અગ્નિહોત્ર વાતાવરણમાં ભરમ લગાવીને મુકેલ બીજાનાં રોપાનો ઉછેર ખૂબજ મોટાં પ્રમાણમાં અને સુદૃઢ રીતે થાય છે તે જાણવા

આ પ્રયોગો શાળામાં કરવામાં આવ્યા. તેમાં શાળાના વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, આચાર્યએ ભાગ લઈને પૂર્ણ સહકાર આપ્યો. મારા માર્ગદર્શનથી આ પ્રયોગ માટે ફર્નિચરન મહાવિદ્યાલયનાં જૈવિક તંત્રજ્ઞાન પ્રાચાર્યની, તેમના વિદ્યાર્થીઓની તેમજ સાવિત્રીબાઈ કુલે પુણે વિદ્યાપીઠની પ્રયોગશાળા અને પ્રાધ્યાપકોની મદદ લેવામાં આવી, અને તે માટે પ્રજ્ઞા વિકાસ મંચની 'ફોસ્ટ' સંસ્થાએ પહેલ કરીને આર્થિક સહાય કરી. બધાજ આધુનિક વિજ્ઞાન ઉપકરણોદ્વારા અગ્નિહોત્રના નીચે આપેલા ફાયદા વિશ્વ સામે મૂકવાનો યજ્ઞ અમને મળ્યો. અગ્નિહોત્રથી પ્રકાશ ઉર્જાનો બદલાવ લક્ષ મીટરની સહાયથી ગણવામાં આવ્યો. અગ્નિહોત્રના ધુમાડાંનો આસપાસના સૂક્ષ્મ જંતુપર થયેલ પરિણામનો અભ્યાસ કરવા યજ્ઞપૂર્વે અને યજ્ઞ પછીના જંતુની સંખ્યા ગણવામાં આવી. તે મુજબ ૯૦% ની આસપાસ સૂક્ષ્મજંતુનો વધારો અગ્નિહોત્રથી રોકવામાં સફળતા મળી.

મળ્યું. તેથી ખેતી માટે અગ્નિહોત્ર વિધિ લાભદાયક છે તે સિદ્ધ થયું. અગ્નિહોત્રની ભરમ જંતુનાશક હોવાનું જણાયું તેથી કોઈપણ ઈજા, ચામડીના રોગ ઉપર પણ લાભદાયક છે તે પ્રયોગો દ્વારા સિદ્ધ થયું.

અગ્નિહોત્ર ભરમ દ્વારા અશુદ્ધ પાણીમાં રહેલા જંતુ અને ક્ષારનું પ્રમાણ ૮૦ થી ૯૦ % કરતાં ઓછું થયાનું ધ્યાનમાં આવ્યા પછી અગ્નિહોત્રનો ઉપયોગ પાણીના શુદ્ધિકરણ માટે થઈ શકે છે તે સાબિત થયું. દરેક ઘરમાં પ્રદૂષણ, જંતુ નાબૂદ કરી શકાય છે. ખેતી કરતી વખતે તેના ભરમનો ઉપયોગ કરી શકાય છે, તે વાત અમે વિશ્વની સામે સપ્રમાણ નિષ્કર્ષ કાઢીને વિશ્વના વૈજ્ઞાનિક માસિકમાં સાબિત કરી શક્યા. સંપૂર્ણ વિશ્વમાં આપણાં પૂર્વપારંપારિક વિજ્ઞાનને પ્રતિષ્ઠા અપાવી શક્યા તેનો અમને ગર્વ છે.

સજ્જ થાઓ, ઉઠો ચલો

પ્રીતિ સાવંત, ઠાણે

થોડા દિવસ પૂર્વે બહેનપણીને મળવાનું થયું. જીવનમાં બધું ઠીક છે ને? તારો પુત્ર શું કરે છે? એવું પૂછયા પછી તે ચિંતાનુર થઈને બોલી, "કશું નહીં, કશું કરવા માટે, બોલવા માટે એકમેકને થોડો સમય આપવો પડે. અમે બંને પતિપત્ની અડધા દિવસ કરતાં વધારે સમય કામ કરીએ છીએ અને ઘરે પાછા આવ્યા પછી એ અને એનો મોબાઈલ. સંવાદ કેવી રીતે કરવો? મેં કહ્યું, "ક્યારેક એની સાથે રમત રમ. બાળપણમાં આપણે કેટલું બધું રમતા હતા." તો બોલી, "તારી અને મારી રમતો કેટલી સરસ હતી. અત્યારની કેવી છે. મોબાઈલ પર ક્યારેક ગોળીઓ છોડે, ક્યારેક કુશ્તી કરે એવી બધી હિંસક રમતો રમીને શું મજા આવતી હશે?"

પરમ દિવસે DSPPL દ્વારા યોજાયેલા ટ્રેનીંગ માં ગઈ હતી. ત્યાં વાલીઓ પણ એમની વ્યથા કહેતા હતા. નસીબથી આપણામાંથીજ એક વાલી બાળકનાં આગ્રહખાતર તેની સાથે આવી રમતો રમે છે. તેમણે કહ્યું કે તે મને હંમેશાં વિલનનો રોલ આપે છે. એટલે તે રમતમાં વિલનની બાજુથી મારે મોબાઈલ પર રમવાનું અને મારો દીકરો દર વખતે હીરોની જેમ રમે. અને મને એટલે વિલનને માર્યા પછી એ ખુશ થતો!

આ વાત સાંભળીને મારા મનમાં પણ ખુશીની લહેર આવી. આ દુઃખ નથી પણ આવનારા સુખનો આણસાર છે. એનો અર્થ એવો કે તે બાળકને નકારાત્મકતાં નથી જોવી. આપણી ફિલ્મો બીજું કંઈ સારું કરે કે ન કરે પણ વિલન એટલે ખરાબ કામ કરનારો, એવી વાત સામાન્ય માનવીના મનમાં ઠસાવી દીધી છે. આપણાં બાળકોને જો હીરો બનીને વિલનને મારવામાં આનંદ થતો હોય તો પછી તેમને સાચા જગતમાં બેફામ બનીને ફરનારા વિલન બતાવવા જોઈએ. પેઢી દર પેઢી પ્રસરતો ભ્રષ્ટાચાર, કાવાંદાવાં, હિંસાનેજ ધર્મ સમજી બેઠેલા હિંસક પશુ, શરીરના રોગની જેમ પ્રસરેલાં મનના રોગો, એવા કેટલાય વિલન સંપૂર્ણ સજ્જ થઈને રમવા માટે તૈયાર છે. આપણાં બાળકોને જો આ વિલનના ચહેરા બતાવાય તો તેઓ મોબાઈલનો સ્ક્રીન ભૂલીને તેમને જગતના, સાચા સ્ક્રીન ઉપર લાવી શકાય. ખરેખર સારું શું ખરાબ શું, આપણાં ક્યાં કામથી સારા-નરસાં પરિણામો ભોગવવા પડે તે જો બાળકોને સમજાવી શકાય, તો અસ્થિર મન સ્થિર થશે. તેમના હાથમાં યોગ્ય સાધન આપીએ તો જીવનનો ખેલ પણ તેટલીજ સહજતાથી રમશે. મોબાઈલની જેમ ફક્ત smart ન રહેતા wise બનશે.

તે માટે પહેલાં વાલીઓને wise બનવું પડશે. તેને પરિસ્થિતિ બતાવતા પહેલાં આપણે પરિસ્થિતિ સમજી લેવી પડશે. હસતાંરમતાં સંવાદ સાધવા માટે બંનેની ભાષા સરખી હોય તોજ વિચારોની આપ-લે થઈ શકે. કોઈ એકની સમજ વધારે હોય તો મુશ્કેલીમાંથી માર્ગ કાઢવો સહેલું થાય. ખરાબને હંમેશ માટે દૂર કરવું હોય તો સારાને જાગૃત રહેવું પડશે. વિલન જો ખરાબ દોષોના શસ્ત્રો લઈને તૈયાર હશે તો હીરો તેના સદગુણોના શસ્ત્રો સાથે તૈયાર જોઈએ. તે માટે વાલી તરીકે પહેલાં આપણે તે શસ્ત્રો ઉઠાવવાં મજબૂત થવું જોઈએ. ત્યાર પછીજ તેમને તે શસ્ત્રો આપણે આપી શકીશું. તે કેવી રીતે વાપરવા તે શીખવી શકીશું. એકવાર એવું કરતાં ફાવે એટલે આપણું બાળક પણ આજના જગતનો શિવાજી બનશે. નવો શ્રીકૃષ્ણ થઈને નવા વિશ્વનું નિર્માણ કરશે. તો પછી.

સજ્જ થાવ ઉઠો ચલો,
સશસ્ત્ર થાવ, ઉઠો ચલો,

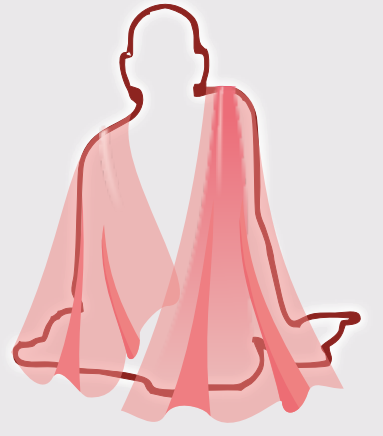

ચાલો નવા યુગને ઘડીએ !!!

જાદુઈ શાલ

એક પ્રત્યક્ષ અનુભવ

શ્રી રામકૃષ્ણ ઐયર, ઠાણે

પ્રિય સાધક,

જય ગુરુદેવ

ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૦માં મે પોતે અનુભવેલ એક રોમાંચક પ્રસંગનું અહીં નિવેદન કરું છું.

૨૧ ફેબ્રુઆરી મહાશિવરાત્રીનાં તે અતિદિવ્ય અતિરુદ્રના સમારોહમાં બધાજ સાધકોને સ્વામીએ પહેરેલી શાલ આશિર્વાદ ભેટરૂપે આપવામાં આવી. સમારોહમાં ભાગ લેનાર અંદાજે ૩૦૦ સાધકોને સ્વહસ્તે ગુરુજીએ જ્યારે આ શાલ ભેટ કરી ત્યારે તેમણે બધાને કહ્યું કે જ્યારે કોઈ કઠિન પ્રસંગ જીવનમાં આવશે ત્યારે આ શાલ તમને તેમાંથી બહાર કાઢશે એ નિશ્ચિત સમજજો.

એવું થયું કે ત્રણ દિવસના આ સમારોહ પછી જ્યારે ૨૨મીએ અમે ઠાણેનાં અમારા ઘરે પહોંચ્યા ત્યારે એક દુર્ઘટના અમારી રાહ જોતી હતી. આગલા દિવસે મારો પૌત્ર અનિશ સાર્થકલપરથી પડી ગયો હતો અને સાર્થકલનું હેન્ડલ તેના પેટના નીચેના ભાગમાં ઘૂસ્યું હતું. તે રાત સાધારણ રીતે પસાર થઈ પણ બીજા દિવસે અનિશને ઊલટીઓ શરૂ થઈ. તેને પેટમાં દુખાવો શરૂ થયો. મારી પુત્રી અને જમાઈ તેને નજીકના દવાખાનામાં લઈ ગયા અને તેના પર પ્રાથમિક ઉપચાર કરાવ્યા. તે સમયે ડોક્ટરે ઉચ્ચ તપાસ કરવાની સલાહ આપી.

બેથની દવાખાનામાં એ ત્રણેય હતા ત્યારે હું ત્યાં પહોંચ્યો. તેના પેટ પર મે તત્કાળ અગ્નિહોત્ર ભસ્મ લગાવ્યું. ત્યાંના ડોક્ટરોએ અનિશનો x-ray, scanning, CTScan વિગેરે કરાવાનું કહ્યું. આ બધા પરીક્ષણો થયા પછી ખબર પડી કે તેના સ્વાદુપિંડને (pancreas) નુકસાન થયું હતું. તેની ગંભીરતાનો અમને ખ્યાલ આવ્યો ત્યારે અમે ડોક્ટરોને તેને (ICU) માં ખસેડવા પરવાનગી આપી. ચાર દિવસ અનિશ એજ અવસ્થામાં હતો.

તે સમયે મને અચાનક ગુરુજીનો સંદેશ યાદ આવ્યો. શાલની યાદ આવી. મેં મારા પૌત્રને તત્કાળ એ શાલ આપી અને ઓશિકા નીચે મૂકવાનું કહ્યું. મારા પૌત્રએ મારાપર સવાલોનો ઢગલો કર્યો. “આ જાદુઈ શાલ છે? ક્યાંથી મળી ? ગુરુજીએ આપી છે? વિગેરે. મેં તેને બધીજ વિગત સમજાવી, ત્યારે તે શાંત થયો. પછી તેણે ત્યાં નર્સિસને પણ કહી રાખ્યું કે આ શાલ ખૂબજ મહત્વની છે. ત્યાંથી ખસેડવી નહીં. આટલેથી તેને સંતોષ ન થતાં તેણે એ શાલ અને તેનું પ્લાસ્ટિક કવર વચ્ચે એક ચિઠ્ઠી લખીને રાખી “દૈવી શાલ”, કોઈએ હાથ લગાડવો નહીં.” તે પછી અનિશ સંપૂર્ણ સ્વસ્થ થયો. અને તેને સામાન્ય કક્ષમાં રાખવામા આવ્યો. પણ ક્યારેય તેણે તે શાલને પોતાનાથી દૂર થવા દીધી નહીં.

દવાખાનામાંથી મારી પુત્રીએ ગુરુજી સાથે વાત કરી ત્યારે ગુરુજીએ તેણે સાંત્વના આપી અને બધું ઠીક થશેનો આશીર્વાદ આપ્યો. પછી ગુરુજીએ મિલિંદભાઈને મોકલ્યા અને મારા પૌત્રના સ્વાદુપિંડના આભામંડળ પર કઈક પ્રક્રિયા કરવા કહ્યું. તે સંપૂર્ણ રીતે સાજો થયો અને બધાને કહેતો હતો કે આ દૈવી શાલને લીધે તે સાજો થયો.

“હું આ શાલ પરીક્ષા સમયે વાપરી શકું?” આ પ્રશ્ન ક-મને તેણે મને શાલ પાછી આપતા પૂછ્યો.

શાલ મળ્યા પછી થોડાજ કલાકોમાં તેનો ઉપયોગ કરવાનો પ્રસંગ આવ્યો અને તેનું પરિણામ બધાની સામે છે. મને આ ક્ષણે સ્વામીનો કૃપાતીર્થ તારકમંત્ર યાદ આવે છે. “નિ:શંક હોઈ રે મના, નિર્ભય હોઈ રે મના!” સ્વામી હંમેશા આપણી સાથે હોય છે. તેમનાપર શ્રદ્ધા રાખો અને ગુરુજીનું માર્ગદર્શન મેળવો. ગુરુજી હંમેશા કહે છે સાધકોએ ચિંતા કરવી નહીં ક્રૂર નિત્ય સાધના કરો, અને બધું બરાબરજ થશે.

તમસોમાં જ્યોતિર્ગમય

તેજશ્રી રાનડે, દેવગડ

'અસતોમાં સદ્ગમય, તમસોમાં જ્યોતિર્ગમય |
મૃત્યોર્મા અમૃતમ ગમય ||

આ શ્લોક મને ખૂબજ ગમે છે. એક દિવ્ય પ્રાર્થના છે. પહેલા ધોરણમાં હતી ત્યારે મારા શિક્ષકે શીખવી હતી. અમે બધા સુરતાલ સાથે ગાતા. તે સમયે તેનો અર્થ હું સમજી ન હતી. આશ્રમમાં પણ આરતી પછી આ શ્લોક ગવાય છે. એકવાર બધાની સાથે ગાતી વખતે અંદર કઈક અનુભવ્યું. એવું લાગ્યું કે આસપાસ કેટલો બધો આનંદ વ્યાપ્યો છે. તે સમયે હું ભાવુક થઈ. અને આંખો ભીની થઈ. એ શ્લોકમાં એવું તે શું હતું કે અત્યારસુધી ન આવેલો એક અલગજ આનંદમય અનુભવ આવ્યો. આરતી પત્યા પછી મેં ગુરુજીને એનો અર્થ પૂછ્યો. તેમણે સરસ રીતે સમજાવીને કહ્યું કે, “આ ઈશ્વરને કરેલી પ્રાર્થના છે કે મને અસત્યથી સત્ય તરફ, અંધકારથી ઉજાસ તરફ અને મૃત્યુથી અમૃત્વ પાસે એટલેકે અમરત્વ તરફ લઈ જા.”

આ વાતને થોડા મહીના વિત્યા. આજે પણ આટલા દિવસો પછી વિચાર કરતાં ખ્યાલ આવ્યો કે ગુરુ અને સદ્ગુરુએ આપણાં માટે એજ કર્યું છે. આ જન્મમાંજ નહીં પણ કેટલાય જન્મથી મને સાચવી છે. કેટલીયવાર ઘોર અંધકારમાંથી દિવ્ય, પ્રકાશમયી પ્રાતઃકાળ તરફ મને લઈ ગયા છે. તે ભીષણ રાત પણ તેમના દિવ્યત્વના ચંદ્રપ્રકાશથી તેજોમય થવી અને ડર ક્યાય ભાગી જવો એવા અગણિત અનુભવો આજસુધી તેમણે મારા ખોળામાં નાખ્યા છે. આ બધા અનુભવો ફક્ત આ જન્મનાંજ નહીં પણ પાછલાં કેટલાય જન્મમાં આ અંતરાત્મા અનુભવે છે એવું લાગે છે. ગતજન્મો કોઈને યાદ નથી આવતાં. મને પણ યાદ નથી. પણ આ જન્મમાં ગુરુ મને સાચવે છે, શીખવે છે તેવીજ રીતે ગતજન્મોમાં પણ તેમણે મને સાચવી હશે એવી મનને પાકકી ખાત્રી છે.

માં બાળકને પોતાનો હાથ પકડીને ચાલતાં શીખવે છે. થોડા સમય પછી તે પોતાનો હાથ ધીમેથી છોડી દે છે. બાળક જાતે ચાલવાનું શીખી જાય છે. પણ માનું ધ્યાન બાળક ઉપર હોય છે. બાળક યોગ્ય માર્ગ પર ચાલે છે તેનું ધ્યાન માં રાખે છે.

ગુરુમાહિલી પણ એજ કરે છે ને? પોતાનું બાળક સરળ માર્ગે ચાલે તે માટે સતત પ્રયત્નશીલ રહે છે. મારા જેવા બાળકને તેમણે પોતાના આશ્રયમાં લીધું તેથી વધારે ભાગ્ય શું હોય? મારા મનની બંધીજ શંકાઓ, પ્રશ્નો હું અચકાયા વગર તેમને પૂછી શકું છું. તેમની સાથે વાત કરી શકું છું. કોઈ નાના બાળકને સમજાવે તેવી રીતે તેઓ સમજાવે છે. ક્યારેક કટોકટીનો પ્રસંગ ઊભો થાય, યોગ્ય-અયોગ્ય નક્કી કરવું હોય તો તેઓ સદાય મારી સાથે હોય છે.

આ જીવન વિવિધ અનુભવોથી ભરેલું છે. સારાં-નરસાં કેટલાંય અનુભવ લેવાના બાકી છે. આજસુધી કેટલીયવાર એવું લાગ્યું કે હવે આગળ માર્ગ નથી. ફક્ત અંધકાર દેખાય છે. પણ ગુરુ પોતે હાથમાં મશાલ લઈને તે અંધકારને ચીરીને પેલે પાર લઈ જાય છે. હંમેશા નિર્ભય રહો એવી શિખામણ આપતાં રહે છે. ગુરુએ અત્યંત પ્રેમ સાથે બતાવેલાં પ્રકાશમાર્ગ પર ચાલવાનો મારે હંમેશા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ એવું એક સત્ય અંદર પ્રકાશમાન થવા લાગ્યું છે. અસત્યથી સત્ય તરફ જવાના આ પ્રવાસમાં ગુરુએજ સાથ આપ્યો છે. આ પ્રવાસ સહેલો નથી. પણ ગુરુજી એકવાર કહેતાં હતાં, “તેજુ, ગમે તે થાય, આનંદમાં રહેવું.” એટલે આપણે એક આનંદયાત્રી છીએ અને એજ આનંદયાત્રા મૃત્યુથી અમૃત્વ સુધી એટલે અમરત્વ તરફ લઈ જશે. ”

“વન્હી તો ચેતવાવા, ચેતવિતા ચેતતો” એવું સમર્થ રામદાસ સ્વામીનું વચન છે. ગુરુ અંદરનો પવિત્ર અગ્નિ પ્રજ્વલિત કરે છે. જ્ઞાનનો દીવો પ્રગટાવે છે. તે દ્વારા સમગ્ર અસ્તિત્વ પ્રકાશમાન થાય છે. પ્રકાશમાન થતાંજ આત્મકેંદ્રીવૃત્તી ધીમેધીમે વૈશ્વિક થવાં લાગે છે. સંપૂર્ણ વિશ્વ પોતાનું ઘર થાય છે અને પછી અનંત, અદ્વૈત, આનંદ સાથે આપણે જોડાઈએ છીએ. ફક્ત આનંદની અનુભૂતી જાગૃત રહે છે. ફક્ત આનંદ, ચિદાનંદ.... અને અમરત્વ એટલે બીજું કઈ નહીં પણ આ જ હશે. એજ તે અંતિમ સત્ય હશે. એજ કદાચ એ પરમપવિત્ર પ્રકાશ હશે.

હું કોણ છું

ડૉ. જયલક્ષ્મી જાડેજા, રાજકોટ

બ્રહ્મનો અંશ છું હું,
તત્વનું તેજ પણ હું,
ખૂબ અંધકાર છું હું,
પૂર્ણ પ્રકાશ પણ હું,
પૃથ્વીનું સર્જન છું હું,
પૃથ્વીનું વિસર્જન પણ હું,
દેવરુપ નું ક્ષેત્ર છું હું,
દેવરુપનું ઔદુમ્બર પણ હું,
શિવનું સત્ય છું હું,
સ્વામીનું સત્વ પણ હું,
રૂદ્રનો અભિષેક છું હું,
ગુરુચારીત્રનું ગાન પણ હું,
ત્ર્યમ્બક નો તાપ છું હું,
અગ્નિહોત્રનું તપ પણ હું,
TMનું ધ્યાન છું હું,
યોગ નિદ્રાનો યોગ પણ હું,
એસેમ્બલેજ પોઈન્ટની તરલતા છું હું,
સ્વાદિષ્ટાનનો ગેપ પણ હું,
રેકિનો દિવ્ય સ્પર્શ છું હું,
દિવ્ય ચેતનાનું અદ્ભુત વિસ્તરણ પણ હું,
વિસ્તરણ બાદનું સંકોચન છું હું,
છતાં ઈદમ્ ન મમ પણ છું.

સફળતા તરફ દૌરી જનારી નિષ્ફળતા

તેજશ્રી રાનડે, દેવગડ

મિત્રો, જો કોઈ એવું કહે કે, “નિષ્ફળતા, સફળતા તરફ લઈ જાય છે.” તો આપણે તરત કહીશું કે, “કેવી રીતે?” પણ આપણે ક્યારેય એવો વિચાર કરીએ છીએ કે નિષ્ફળતા કેમ મળે છે? તેનો જવાબ છે તેની પાછળનો ડર. ઘણીવાર એવું બને છે કે નિષ્ફળ થવાના ડરને લીધે આપણે પ્રયત્ન કરતાં નથી. સફળતા મેળવવાં માટે પ્રયત્ન કરવો જરૂરી છે તે વાત આપણે ભૂલી જઈએ છીએ, અને નિષ્ફળ થયા પછી હતાશ થવાય છે, દુઃખી થવાય છે.

મિત્રો, સમાજમાં કેટલાય સફળ લોકોના દાખલા આપણને જોવા મળે છે. જેમ કે માર્સ્ટર બ્લાસ્ટર સચિન તેંદુલકર, જેમને ‘ગાનકોકિલા’ ની પદવી મળેલ છે તે લતા મંગેશકર, અથવા જેમણે શૂન્યમાંથી વિશ્વ નિર્માણ કર્યું તે સફળ ઉદ્યમી રતન ટાટા. એવા કેટલાય લોકો સફળતાની ટોચે પહોંચ્યા છે. તેમને જીવનમાં ક્યારેય નિષ્ફળતા મળી નહીં હોય તેવું નથી. તેમને પણ જીવનમાં અનેકવાર નિષ્ફળતાનો સામનો કરવો પડ્યો. પણ નિષ્ફળતા મળ્યા પછી પણ આ બધા લોકોએ તેમના પ્રયત્નો ચાલુ રાખ્યા. અને એક દિવસ સફળ થયા. નિષ્ફળ થવા છતાંય સફળતા કેવી રીતે મળી? તેની પાછળનું કારણ છે નિષ્ફળતા તરફ જોવાનો તેમનો દ્રષ્ટિકોણ. હકારાત્મક દ્રષ્ટિકોણથી જો નિષ્ફળતાનો સામનો કરાય તો નિષ્ફળતાજ સફળ થવાનો માર્ગ બતાવે છે.

એક નાનકડી વાર્તામાંથી સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ. એકવાર એક છોકરીને પરીક્ષામાં બહુ ઓછા માર્ક મળ્યા. એટલા ઓછા કે તે ફક્ત પાસ થઈ શકી. તેની બહેનપણીઓએ તેની મશ્કરી કરી. તે રડવા લાગી. તેને લાગ્યું કે હવે ભવિષ્યમાં હું કશુંજ કરી નહીં શકું. પછી તેની મોટી બહેને તેને સમજાવ્યું કે, “આવી રીતે રડતાં રહેવાથી આગળ વધી નહીં શકાય. નિષ્ફળતા કેમ મળી? આપણી ક્યાં ભૂલ થઈ? તે શોધવું પડશે. તે એકવાર શોધી લઈશ પછી નિષ્ફળતાજ તને સફળતા તરફ લઈ જશે.” પછી તે છોકરીએ વિચાર કર્યો. તેને સમજણ પડી કે નિષ્ફળતા મળવાનો મને ડર હતો. સક્ષમ હોવા છતાં હું પૂરતા પ્રયત્નો કરતી ન હતી. પછી પોતાના દોષો દૂર કરીને તે કાર્ય કરતી રહી, અને ડોક્ટર બની. સેવાભાવથી પોતાનું કાર્ય કરવા લાગી. જ્યારે તેણે પોતાની નિષ્ફળતા તરફ હકારાત્મક દ્રષ્ટિકોણથી

જોયું ત્યારે તેને સફળતા મળી.

મિત્રો, નિષ્ફળતા મળે ત્યારે શક્તિહીન થવાં કરતાં ફરીથી નવી ઉર્જા લઈને નિષ્ફળતાને નાથવાંનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ત્યારેજ અશક્ય પણ શક્ય બને છે. આ વાત આપણે બીજા એક પ્રસંગની મદદથી સમજીએ. ૧૯૮૯ સાલની આ વાત છે. ભારત પાકીસ્તાન વચ્ચે રમત રમાતી હતી. ભારત લગભગ હારવાની અણી પર હતું. સુનામીની જેમ દોડનારા પાકીસ્તાનના બોલર સામે ભારતના બેટસમેન ટકતા ન હતા. મોટા મોટા મહારથી આઉટ થઈને રમતની બહાર ફેંકાયા. તે વખતે એક સોળ વર્ષનો બેટસમેન રમવા આવ્યો. આટલી નાની ઉંમરમાં આ છોકરો કેવી રીતે ટકશે? તેને ફાવશે? એવી શંકાઓ ઘણાંના મનમાં હતી. અને પહેલા બૉલ પછીજ આ શંકા સાચી સાબિત થશે એવું ચિત્ર હતું, કારણકે તે ઝડપી બોલથી એ બેટસમેનને ઈજા થઈ. બધાએ તેને પાછાં ફરવાની સલાહ આપી. તે ભવિષ્યમાં રમશે નહીં એ લગભગ નક્કી હતું. ત્યારેજ થોડો વિચાર કરીને તે યુવાન બેટસમેન બોલ્યો, “હું રમીશ, ચોક્કસ રમીશ.” તેના શબ્દોમાં આત્મવિશ્વાસ ઝળકતો હતો. અને ખરેખર તે બેટસમેને પોતાના સહકારી બેટસમેન સાથે સરસ ભાગીદારી કરીને પોતાની સર્વોત્તમ બેટિંગનું પ્રદર્શન કર્યું.

બધા પ્રેક્ષકોએ ચિચિયારી પાડી, ‘સચિન, સચિન’. મિત્રો, તમને ખ્યાલ આવ્યો હશે, તે સોળ વર્ષનો બેટસમેન કોણ હતો? આપણા બધાનો લાડકો ભારતરત્ન માર્સ્ટર બ્લાસ્ટર સચિન તેંદુલકર. તે વખતે જો તેણે હાર માની હોત તો “સદીઓની સદી” જેવો વિશ્વવિક્રમ નોંધાવનાર સચિનનો ક્યારેય જન્મ થયો ન હોત !!

એકવાર નિષ્ફળતા મળે તો ભવિષ્યમાં પણ આપણને નિષ્ફળતાજ મળશે એવો વિચાર ન કરતાં પ્રયત્નો ચાલુ રાખવા જોઈએ. પોતાની જાત પર વિશ્વાસ હોય અને સાથે પ્રયત્નો કર્યા હોય તો મળેલી નિષ્ફળતામાં પણ સફળ થવાનો માર્ગ દેખાય છે. ફક્ત તે માર્ગ પરથી ચાલવું આવશ્યક છે. પછી સફળતા મળવા માટે જરાય રાહ જોવી નહીં પડે.

અગ્નિહોત્ર

અને

કોરોના વાઈરસ

(ડૉ. ઉલરીક બર્કના લેખનું ભાષાંતર)

હાલમાં કોરોના વાયરસના તોફાનથી આધુનિક જીવન અને આધુનિક (તથાકથિત) વિજ્ઞાન બન્ને વાતો ઘાસની જેમ હવામાં બધી બાજુએ ગુલાટ મારી રહ્યા છે, તે સંપૂર્ણ વિશ્વની નજર સામે છે. બધાજ શાસ્ત્રો અને તત્ત્વજ્ઞાન વામણાં પુરવાર થયા છે. ત્યારે દરિયાના ભયંકર મોજામાં ખોવાયેલ માનવ જીવનને અગ્નિહોત્ર જેવું શાસ્ત્ર દીવાદાંડીની જેમ માર્ગદર્શન કરવા માટે તત્પર છે. આજના આ કોરોના વાયરસનાં મદમસ્ત બળદને નિયંત્રણમાં રાખવા માટે અગ્નિહોત્રનું પારંપારિક વિજ્ઞાન સક્ષમ છે કે નહીં એવો સવાલ અગ્નિહોત્ર કરનારા સાધકોને થાય છે. તે નિમિત્તે અગ્નિહોત્રની પરંપરાના એક જ્યેષ્ઠ વિજ્ઞાની ડૉ.ઉલરીક બર્કનાં અંગ્રેજી લેખનું આ ભાષાંતર.

પ્રસ્તાવના:

કોવિડ-૧૯ કોરોના વાયરસે વિશ્વમાં મચાવેલા હાહાકારથી દરેક વ્યક્તિ હેરાન છે. એકમેકથી દૂર રહેવું, સતત હાથ ધોવાં એવા કેટલાક પ્રયત્નોથી વાયરસનો ચેપ ટાળી શકાય છે. એનાથી વિશેષ બીજું શું કરી શકીએ? આપણી પાસે કોઈ વૈજ્ઞાનિક સાબિતી નથી, કારણકે આ વાઈરસ નવો છે, છતાંય પારંપારિક વેદિક હોય એવો અગ્નિહોત્ર યજ્ઞ વાતાવરણને શુદ્ધ કરે છે એ બધાને ખબર છે. તેનો ઉપયોગ કોરોનાનું સંકટ દૂર કરી શકે છે એવો અંદાજ છે. અગ્નિહોત્ર સારવાર આપણને ત્રણ પ્રકારની મદદ કરી શકે છે.

- ૧) ચેપ લાગવાની શક્યતા ઓછી કરવી.
- ૨) ચેપ માટે જરૂરી વાતાવરણ પર કાબૂ મેળવી કોવીડ-૧૯ ની અસર ઓછી કરવી.
- ૩) ચેપ સહન કરવા માટે શરીરને સશક્ત કરવું.

૧) ચેપ લાગવાની શક્યતા ઓછી કરવી.

કોરોના વાયરસનો ચેપ ટાળવા માટે અગ્નિહોત્રનો ઉપયોગ કેવી

રીતે કરી શકાય, તેનો એક સરસ અનુભવ વિશ્વમાં મળ્યો છે. સ્પેન દેશનાં માડ્રિડ શહેરમાં વસતા એલિઝાબેથ એસ.નો પોતાનો આ અનુભવ છે. ઈટલીના નજીક વસનારા આ દેશમાં અત્યારસુધી અંદાજે ૪૦૦૦ થી પણ વધારે લોકો ચેપગ્રસ્ત થયા છે. એલિઝાબેથ પોતાના સાથી સાથે માડ્રિડ શહેરમાં એક ઘરમાં રહે છે. તે ઘરનો એક ઓરડો તેમણે ભાડે આપ્યો. તે ભાડૂઆતની પોતાની હોટેલ છે, અને ત્યાં કાયમ લોકો આવતા હોય છે. તે માણસનો જનસંપર્ક વિશાળ છે. તેને કોવિડનો ચેપ લાગ્યો તે પાકકું થયું ત્યારે દેખીતી રીતે એલિઝાબેથ અને તેમના સાથી ગભરાયા. તેમણે પોતાની તપાસ કરવી લીધી. પણ તેમને ચેપ લાગ્યો ન હતો. નવાઈની વાત કે એ માણસ સાથે તેમનો રોજનો સંપર્ક હતો. એકજ ઘરમાં હરતા ફરતા, સાથે ભોજન લેતા, એકજ સ્નાનગૃહનો વપરાશ કરતાં. તેમના તપાસની રિપોર્ટ અલગ આવતા ડોક્ટર હેરાન થયા. તેમના ધ્યાનમાં આવ્યું કે એલિઝાબેથ દરરોજ ઘરમાં અગ્નિહોત્ર કરતાં, અગ્નિહોત્રનું ભસ્મ ખાતા. આ કેવી રીતે શક્ય બન્યું?

તે જાણતાં પહેલાં કોરોનાનો ચેપ કેવી રીતે લાગે છે તે પણ જાણવું જરૂરી છે. આ ચેપ સામાન્ય રીતે ૩ પ્રકારથી લાગી શકે છે.

- ૧) બારણાની કડીઓને સ્પર્શ થવો. તે ઉપર વાયરસ સામાન્યતઃ બે કલાક ટકે છે. (ધાતુ પર દસ અથવા વધારે કલાક, કપડા પર ૬ કલાક)
- ૨) કોઈ દર્દીના શ્વાસમાંથી હવામાં ભળી જનાર વરાળ બિંદુમાંથી, જેમ કે ઉધરસ, ઈંક વિગેરે (હવામાં આ વાયરસ સામાન્ય રીતે થોડી મિનિટો જ ટકે છે તેથી અંતર જાળવવાથી ચેપ ટાળી શકાય)
- ૩) અતિસૂક્ષ્મ એવા હવાના વરાળબિંદુમાં ઘણા સમયસુધી વાયરસ ટકે છે.

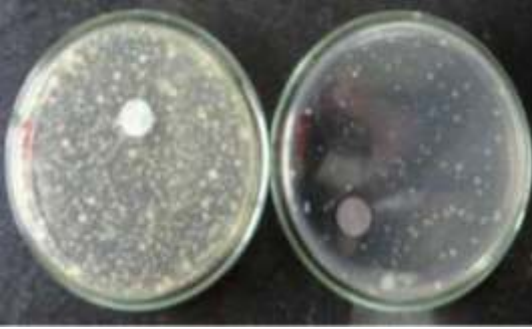
જાપાનના ચેપીરોગનું સંશોધન કરનાર સંસ્થાના અધ્યક્ષ અને

ટોલો વિદ્યાપીઠના માર્શકોબાચોલોજી વિભાગના પ્રાધ્યાપક શ્રી કાઝુંડીરો ટાટેડાંએ સ્વીકાર્યું કે છીંક અથવા ઉધરસ ન આવે તોય એકમેકની નજીક આવતા પણ આ રોગનો ચેપ લાગી શકે છે.

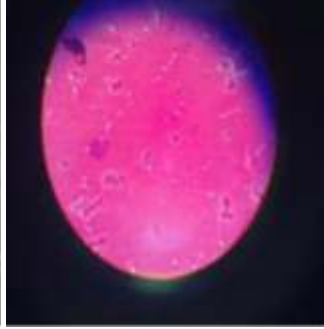
અત્યારસુધી અગ્નિહોત્રથી વાયરસનું પ્રમાણ ઓછું થાય છે કે કેમ તે વિષે કોઈ ખાસ સંશોધન થયું નથી. પણ ઉપરના નં ૨ અને ૩ ના વિષયપર થયેલા સંશોધનના અંતે ઘણાં વિદ્યાપીઠોએ તારણ કાઢ્યું કે અગ્નિહોત્રના ઉપયોગથી વાતાવરણમાં રહેલા જંતુ અથવા બેક્ટેરિયા ઓછાં થઈ શકે છે. કદાચ આ વાત

વિપાણુ માટે પણ સાચી સાબિત થઈ શકે. તેનાપર જેટલું જલ્દી સંશોધન થાય એટલું સારું. વાતાવરણમાં હાજર જંતુઓનું પ્રમાણ ઓછું થયાના થોડા પ્રયોગો નીચે આપ્યા છે.

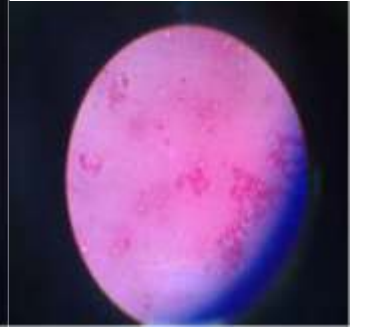
હાલમાં પૂણેના ફર્ગ્યુસન કોલેજમાં આ પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો. બેક્ટેરિયા વધવાનું એવું માધ્યમ જેમાં હોય એવી નાના કદની રકાબીઓ અગ્નિહોત્ર પહેલાં અને પછી ઓરડામાં ખુલ્લી રાખવામાં આવી. તેમાં જંતુઓની સંખ્યા વધી છે કે નહીં તે જોવામાં આવ્યું.

અગ્નિહોત્ર પહેલા - અગ્નિહોત્ર પછી

અગ્નિહોત્ર પહેલા

અગ્નિહોત્ર પછી

નિષ્કર્ષ: અગ્નિહોત્રના ધુમાડાંથી હવામાં હાજર માયકોબ્સનું પ્રમાણ ઓછું થયું.

બીલીપત્રના વૃક્ષપર રેકીથી થયેલ પરિણામ:

વીણા સાવંત, રાજપુર

મારા ઘરનું બિલીપત્રનું વૃક્ષ સુકાઈ ગયું હતું. ક્યાંક ઉંદરોએ ખાધું હતું. હું મારી સંપૂર્ણ ઈચ્છાશક્તિથી રોજ સવારે દસ મિનિટ બીલીપત્રના વૃક્ષને રેકી આપતી હતી. રેકીનું સકારાત્મક પરિણામ આવશે તેની ખબર હતી. આજે ૧૫ દિવસ પછી ખૂબજ સારા પરિણામ મળ્યા છે. જે વૃક્ષ હું ઉખેડીને ફેંકવાની હતી તે પુનર્જીવિત થયેલ જોઈને આનંદ થાય છે.

(લેખાંક ૯)

સ્વામીરાજ વૈદ હોય તો
રોગ આપમેળે દૂર થાય

અસાધ્ય બિમારી ફક્ત
તીર્થથી મટી ગઈ

અંદાજે ૧૮૬૧ ની સાલમાં જગન્નાથરાવને પગના દુખાવાની મુશ્કેલી વધી. તેના સાડાત્રણ વર્ષ પહેલાં તેમને દરરોજ દુખાવો થતો. ઘણા ડોક્ટરોને તેઓ પોતાની પીડા માટે મળી ચૂક્યા હતા. ડોક્ટરોએ જે કહ્યું તે દવા અને ઉપાયો કરીને થાકી ગયા. એકપણ દવા અથવા ડોક્ટરનો ફાયદો ન થયો. છેવટે બધાજ ડોક્ટરોએ તેમને પગ કાપવાની સલાહ આપી. પણ આ ભયાનક ઉપાય કરવા સિવાય કોઈ માર્ગ નથી તેનો ખ્યાલ આવ્યા પછી જગન્નાથરાવ ગભરાઈ ગયા. તેમણે પોતાના કેટલાક મિત્રોને આ વાત કહી. તેમના એક નજીકના મિત્રે તેમને કહ્યું કે અક્કલકોટમાં શ્રી સ્વામીસમર્થ મહારાજ છે અને તે રોગીઓની પીડા દૂર કરે છે. તે સાંભળ્યા પછી સ્વામીના દર્શનની ઉતાવળમાં તેઓ તેમના પત્ની, પોતાના મિત્રો, એક રસોઈયો અને એક નોકર સાથે અક્કલકોટ પહોંચ્યા.

ત્યાં પહોંચ્યા પછી શ્રી ગણપતરાવ જોશીને ઘેર ઉતારો મળ્યો. તે સમયે શ્રી સ્વામીસમર્થ ચોળખાના ઘરે રહેતા હતા. જગન્નાથરાવ એક શ્રીકૃષ્ણ હાથમાં લઈને બધાની સાથે શ્રી સ્વામીસમર્થના દર્શનાર્થે પહોંચ્યા. શ્રી સ્વામીને અનન્યભાવથી શરણ થઈને તેમના પવિત્ર ચરણોપર શ્રીકૃષ્ણ અર્પણ કરીને માથું નમાવ્યું. મનમાં પ્રાર્થના કરી કે “મહારાજ, મારા પગ સાજા કરીને મને જીવનદાન આપો અથવા આ દેહ સાથેનો સંબંધ તોડીને મને મૃત્યુ આપો.”

એવાં નિર્વાણિક વિચાર જગન્નાથરાવનાં મનમાં આવતાની

સાથેજ તેમના આંખોથી અશ્રુધારા વહેવા માંડી. તે અશ્રુધારાથી સ્વામીના ચરણકમલપર જાણે અભિષેક થયો. તેમની આવી અવસ્થા જોઈને સ્વામીની સભામાં જેટલા લોકો ભેગા થયા હતા તેમને બધાને જગન્નાથરાવની દયા આવી. જગન્નાથરાવ પોતે ધૂજતા હતા અને પરસેવાથી પલળી ગયા. તેમને એટલો બધો પરસેવો છૂટ્યો કે પગમાં બાંધેલ મલમપટ્ટી નીચે પડી ગઈ. જાણે તેમના પગની ઈજાને પણ સ્વામીના દર્શન કરવા હતાં. તે ખુલ્લી ઈજાઓ પર સ્વામીની કૃપાદ્રષ્ટી પડી. મહારાજના મુખમાંથી 'શું મુશ્કેલી છે' એવા શબ્દો નીકળ્યા. સ્વામીએ જગન્નાથરાવના સાથે આવેલા નોકરને ભીની થયેલ મલમપટ્ટી ફેંકી દેવાનું કહ્યું. તે ઈજાપર નવી મલમપટ્ટી કરીને જગન્નાથરાવને સ્વામીના ચરણ પાસે બેસાડવામાં આવ્યા. આ સમયે સ્વામી પોતાની કૃપાદ્રષ્ટિથી તેમની સામે અને તેમની ઈજાઓ સામે જોતાં રહ્યા.

પછી સેવકોની ભીડ જમા થવાં લાગી, તે જોઈને પોતાના દુખાવો થતાં પગને કોઈનો ધક્કો ન લાગે તે હેતુથી જગન્નાથરાવ ધીમેથી પાછળ જઈને બેઠા. તેમની પત્નીએ પણ સ્વામીના ચરણે માથું ટેકવીને અખંડ સૌભાગ્યવતીનો આશીર્વાદ માગ્યો. ત્યારે સ્વામી માથું હલાવીને મુખથી કાંઈક બોલ્યા, પણ કોઈને સંભળાયું નહીં. ત્યારે સ્વામીએ હાથ ઉપર કરીને આશીર્વાદ આપ્યો. તે પછી જગન્નાથરાવ ફરી એકવાર પોતાને ઉતારો આપેલ જગ્યાએ પાછાં આવ્યા, અને બધી હકીકત ગણપતરાવ જોશીને કહી. તે સાંભળીને ગણપતરાવ

બોલ્યા, “જ્યાંસુધી અહિં છો ત્યાંસુધી બન્નેએ સ્વામીના દર્શને જવું જોઈએ એટલે તમારું કામ પાર પડ્યું સમજો. તે પ્રમાણે આગળના ૨૧ દિવસ બન્ને જણ દરરોજ સ્વામીનાં દર્શને જવા લાગ્યા. તેમની સાથે આવેલા લોકો મુંબઈથી લાવેલું મલમ તેમના પગે લગાવતાં હતા.

સ્વામી સમર્થને અર્પણ કરવા માટે મુંબઈથી જુદાજુદા પ્રકારના ફળો તેઓ પોતાની સાથે લાવ્યા હતા. તેમાંથી થોડા ફળો રોજ સ્વામીના દર્શને જતી વખતે સાથે લઈ જતાં અને સ્વામીનાં ચરણે ધરતા. એક દિવસ સ્વામીની સાથે બેઠાં હતા ત્યારે મનમાં વિચાર આવ્યો, આ બધું કેટલા દિવસ ચાલશે. બરાબર તે જ સમયે મહારાજ તેમની સામે જોઈને કહ્યું કે “નવી દવા તૈયાર થાય છે.” એ સાંભળીને શ્રીચરણોને વંદન કરીને જગન્નાથરાવ ફરીથી ઘરે આવ્યા ત્યારે નિશ્ચય કરીને કે હવે મુંબઈથી લાવેલી દવા કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં લેવી નહીં. ફક્ત ઈજાઓ પર પટ્ટી બાંધવી.

એક દિવસ સવારનો સમય હતો. નોકરને બહાર બેસાડીને તે શૌચાલયમાંથી બહાર આવતા હતાં ત્યારે કેટલાક લોકો તેમને કહેવા આવ્યા કે સ્વામી હવે મોગલાઈમાં પાછા ફર્યા છે. તો કોઈ બોલ્યું કે તેઓ મુસલમાની દરગાહ પર ગયા છે. તપાસને અંતે ખ્યાલ આવ્યો કે અહિં ૬-૭ કોસના અંતરે મોગલાઈના નરગુંદ નામના ગામમાં ગયા છે. તેમની સાથે કોઈ સેવેકરી ન હતા, તેથી બધા સેવેકરી તે ગામ તરફ જવા લાગ્યા. તે સમયે જગન્નાથરાવ પોતાના નોકરની પીઠ પર બેસીને સ્વામીને મળવા માટે નીકળ્યા. તેમણે જોયું કે સ્વામી દરગાહમાં બેઠાં છે. શ્રીનાં હાથમાં એક પોપટ બેઠો હતો. અને શ્રી તેને રમાડતા હતા. સ્વામીનું આ નવું રૂપ જોઈને જગન્નાથરાવ ગદગદ થઈ સ્વામીનાં ચરણ પકડી ત્યાંજ બેસી ગયા. સ્વામીની ચારે બાજુ ચાર ફકીર બેઠાં હતા. તે સિવાય એક ફકીર સાફસફાઈ કરતો હતો. જગન્નાથરાવે રડતાં રડતાં સ્વામીને પૂછ્યું, “દેવ, હવે હું શું કરું?” સ્વામીએ કહ્યું, “માલિક હજી આવ્યા નથી.” તે સાંભળીને જગન્નાથરાવ બોલ્યા, “દેવ, હું કોણ છું તેની મને ખબર નથી, તો માલિક કોણ એ અજ્ઞાની બાળકને કેવી રીતે ખબર પડે.” તેમના શોકાશ્રુથી ફરી એકવાર શ્રીનાં ચરણ પલળી ગયા. તે પોતાના વસ્ત્રોથી લૂછીને સાથે લાવેલી ચાંદીની પાદુકા સ્વામીના ચરણે મૂકી અને બોલ્યા, “હવે હું ચરણતીર્થ

સિવાય બીજી કોઈ દવા નહીં લઉં. આ ચરણ મને તારે અથવા મારે એવું બોલીને તેમણે પોતાનું માથું સ્વામીચરણે નમાવ્યું.

તે વખતે મહારાજની ડાબી બાજુએ બેસેલા ફકીરે તેમને કહ્યું કે તમારું કામ પૂરું થઈ ગયું. ચિંતા કરશો નહીં. “ તે ફકીર બોલતા હતા ત્યારે સ્વામીએ જગન્નાથરાવના માથા પર હાથ ફેરવ્યો. શ્રીનો આશીર્વાદ મેળવીને જગન્નાથરાવે ખૂબજ ખુશીથી પોતાના હાથમાંથી પાદુકા સ્વામીના ચરણને સ્પર્શ કરીને પોતાના ખિસ્સામાં મૂકી દીધી. થોડીવાર પછી તેમના પત્ની ત્યાં આવ્યા અને સ્વામીના ચરણે માથું નમાવીને ખૂબ રડ્યા. તેમનો આકોશ બાજુમાં બેસેલા ફકીરોથી સહન ના થયો. તેમાંથી એક ફકીર બોલ્યા, “બેન, તમારા પતિનું કામ થયું છે.” તે સાંભળીને ફરી એકવાર સ્વામીએ તે સ્ત્રીના માથા પર હાથ મૂકીને આશીર્વાદ આપ્યા.

ફરીથી અક્કલકોટ આવીને પૂરી કથા ગણપતરાવ જોશીને સંભળાવી અને અહિં આવ્યાનું ફળ મળ્યું એવું કહીને જગન્નાથરાવ ભોજન પછી આરામ માટે આડા પડ્યા. અચાનક તેમના સ્વપ્ન દૃષ્ટાંતમાં તેમના ધ્યાનમાં આવ્યું કે શ્રી અક્કલકોટ સ્વામી પાછાં આવ્યા છે. ઉઠ્યા ત્યારે તેમને કોઈએ કહ્યું કે શ્રી સ્વામી ફરીથી ગામમાં પાછા આવ્યા છે. તે સાંભળીને જગન્નાથરાવ ફરીથી સ્વામીના દર્શને ગયા. સ્વામી થોડા ગુસ્સામાં હતા, એટલે તેમણે દૂરથી વંદન કરીને જગન્નાથરાવ થોડે દૂર બેઠા. થોડીવારમાં ખસતા ખસતા શ્રીનાં ચરણોનજીક પહોંચ્યા અને ચરણે વંદન કરીને ઘરે ગયા. બીજે દિવસે મુંબઈ જવાની બધી તૈયારી કરીને પોતાની સાથે આવેલા બધાને સાથે લઈને તે સ્વામીના દર્શન માટે આવ્યા. સ્વામી પાસે જવાની આજ્ઞા માગતા સ્વામીએ “તત્કાળ ઘરે જવ “ એવી આજ્ઞા કરી. આજ્ઞામુજબ જગન્નાથરાવ બધા લોકો સાથે મુંબઈ જવા નીકળ્યા. રસ્તામાં તેમના ધ્યાનમાં આવ્યું કે તેમની ઈજા હવે ધીમેધીમે સુકાવા લાગી છે. ઘરે પહોંચતા તેમણે પોતાની માતાના દર્શન કર્યા અને તે પછી દરરોજ પાદુકાનુ તીર્થ પ્રાશન કરીને તે તીર્થ ઈજા પર લગાવવાની શરૂઆત કરી. ધીમેધીમે ઈજા મટી ગઈ. ૪-૫ મહિનામાં ઈજા પૂર્ણ રીતે મટી ગઈ. સાડાત્રણ વર્ષનો રોગ સ્વામીના દર્શનથી અને ચરણપાદુકાના તીર્થ પ્રાશનથી સંપૂર્ણ રીતે સાજા થઈને જગન્નાથરાવ પોતાના પગ પર ચાલવા લાગ્યા.

(સૌજન્ય : શ્રી સ્વામીસમર્થ ચરિત્ર – ડૉ. ગણેશ બલ્લાળ મૂળેકર)

તેલંગ સ્વામી

એક અદ્ભુત અસ્તિત્વ

(ભાગ - ૨૩)

શ્રીમતી શુભદા ગર્ગે, નાસિક

દીર્ઘ શ્વાસ લેતાં ઉજ્જૈનનાં રાજાએ પુછ્યું “માનવને મુક્તિ કેવી રીતે મળે?” એવું કહેવાય છે કે ચોર્યાસી લાખ યોની પછી મનુષ્યજન્મ મળે છે. તો આ ફેરામાંથી મુક્તિ મેળવવા શું કરવું જોઈએ?”

તેલંગસ્વામીએ જવાબ આપ્યો, “મુક્તિ સહજ મળતી નથી. જીતેન્દ્રિય અથવા યોગીન્દ્ર હોવા છતાંય ભોગલાલસા હોય તો મુક્તિ નથી. વાસનાનો ત્યાગ મુખ્ય ઉપાય છે. સત્પુરુષોનો સહવાસ તમને મુક્તિનો માર્ગ બતાવી શકે. મનમાં ઈચ્છા થાય ત્યારે તરત સાધુનાં દર્શન થતાં નથી. સાધુપુરુષ નિર્મનુષ્ય જગ્યાએ રહે છે. તે તમને નજીક આવવા દેતા નથી. નદી પાર કરવા માટે જેમ નાવિકની જરૂર હોય છે, તેમ આ ભવસાગર પાર કરવા માટે મહાપુરુષોનો સહવાસ જરૂરી હોય છે. સત્સંગથી બધુંજ સરળ થાય છે અને મોક્ષ પ્રાપ્તિનો માર્ગ મળે છે. સ્વર્ગનરક એવું કશું હોતું નથી. આત્માના ઉત્કર્ષ મુજબ જુદાજુદા જન્મ મળે છે.”

બંને રાજાને સમજણ કેટલી પડી એ સ્વામીજીને તરત સમજાયું. સવાલો પૂછવાં એ બંને રાજાનો સ્મશાનવૈરાગ્ય તે વાત સ્વામીજી સમજી ગયા. સ્વામીજીએ કાશીના રાજાની તલવાર લઈને ગંગાજીમાં ફેંકી દીધી. તરતજ રાજાનો વૈરાગ્ય પૂર્ણ થયો. અને તે બોલ્યા, “ આ કેવા સાધુ છે જે બીજાનો સામાન ફેંકી દે છે. વાતો મોટી મોટી અને કર્મ કેવું!”

ઉજ્જૈનનાં રાજા પણ આશ્ચર્ય પામ્યા. તેમને પણ ગુસ્સો આવ્યો. થોડીવારમાં એક સેવકે કહ્યું કે તલવાર મળશે. ઘાટપરનાં તરવૈયા તમારી તલવાર શોધી કાઢશે. હોડી

કિનારાનજીક આવતાં સ્વામી ઉતરવા લાગ્યા. ત્યારે કાશીના રાજાએ તેમને કહ્યું કે તલવાર મળતાં સુધી તમારે નાવમાં બેસી રહેવું જોઈએ. કાશીરાજ ભૂલી ગયા કે સ્વામીજી ઉડીને નાવમાં આવ્યા હતાં. ગુસ્સામાં તેમને સ્વામીજીને કેદ કરવાનો વિચાર પણ આવ્યો હતો. સ્વામીજી બધું જાણતા હતાં પણ શાંત હતાં. ઘાટનજીક આવતાં સ્વામીજીએ પાણીમાં હાથ નાખીને બે તલવાર કાઢી અને કહ્યું, “ તમારી તલવાર લઈ લો.”

એક તલવાર માટે સ્વામીજીને કેદ કરવાનો વિચાર કરતાં રાજા બંને તલવારમાંથી પોતાની તલવાર શોધી ન શક્યા. બંને રાજા આશ્ચર્ય પામ્યા. સ્વામીજી બોલ્યા, “ તમે જે વસ્તુને ઓળખી શકતા નથી, એ તમારી કેવી રીતે હોઈ શકે? આપણી વસ્તુ આપણને ઓળખતા આવડવીજ જોઈએ. તમારી ન હોય એવી વસ્તુ માટે તમને આટલો ગુસ્સો આવ્યો? થોડીવાર પહેલાં જીવાત્મા, પરમાત્મા, મુક્તિ જેવા મોટાં મોટાં શબ્દો બોલતા હતાં. ક્ષણમાંજ તમારો વૈરાગ્ય ક્યા ગયો? લજ્જાસ્પદ છે.”

સ્વામીજીએ એક તલવાર રાજાને આપી, અને બીજી તલવાર પાણીમાં ફેંકી દીધી અને પોતે પાણીમાં કુદયા. બંને રાજા ઘણાં સમય સુધી સ્વામીજી પાણીની બહાર આવે તેની રાહ જોતાં હતાં. પણ સ્વામીજી આવ્યા નહીં. છેવટે એક નાવડીવાળાએ કહ્યું કે સ્વામીજી ઘણીવાર બે-બે ત્રણ-ત્રણ દિવસ સુધી પાણીની અંદરજ રહે છે. તમે પાછા જશો તો પણ ચાલશે.

થોડીવાર રાહ જોઈને કાશીનરેશે માં ગંગાને સ્વામીજી સમજીને બે હાથ જોડ્યા અને પોતે કરેલ ભૂલ માટે ક્ષમા માગી.

સ્વામી વિવેકાનંદ અને ધ્યાન

(લેખાંક - ૪)

હવે પોતાના શરીરનો વિચાર કરો. ધ્યાન આપો કે તમારું શરીર નિરોગી છે, મજબૂત છે. આપણું શરીર આપણાં જીવનનું સહુથી મહત્વનું સાધન છે. હંમેશા વિશ્વાસ રાખો કે મારું શરીર મજબૂત છે અને તેની મદદથી હું આ ભવસાગર તરી જઈશ. દુર્બળને સ્વાતંત્ર્યનો પણ અધિકાર નથી. એટલેજ દુર્બળતા છોડી દો. તમારા શરીરને કહો કે તે મજબૂત છે, તમારા મનને પણ કહો કે તે કેટલું મજબૂત છે અને પોતાના આત્મા સાથે દૃઢ શ્રદ્ધા અને નિરંતર આશાના પાશથી બાંધી લો.

ધ્યાનના થોડા ઉદાહરણો:

કલ્પના કરો તમારા માથાના થોડાક ઈંચ ઉપર એક સરસ કમળ છે. જેના મધ્યભાગે સદગુણોનું કેન્દ્ર છે. તેને જ્ઞાનતંતુથી બનેલી દાંડી છે. તે કમળની આઠ પાંદડીઓ એટલે યોગીની આઠ સિધ્ધિ છે. તેના પુકેસરમાં વૈરાગ્ય છે. જો યોગી પોતાની બાહ્ય શક્તિને નકારે, તો તેને મોક્ષ મળે છે. એનો અર્થ કે અષ્ટસિધ્ધિનું વરદાન હોવા છતાં તે સિધ્ધિનું દમન કરવા જેટલું કડક અને પૂર્ણ વૈરાગ્ય યોગીને આંતરિક હોય છે. હવે કલ્પના કરો કે, તે કમળની વચ્ચે એક સુવર્ણનું અસ્તિત્વ છે જે સ્થૂળથી પર છે, તેનું નામ ઐ, પણ તે અવર્ણનીય છે. તેની ચારે બાજુ એક સ્વયંભૂ પ્રકાશ છે તેનું ધ્યાન કરો.

બીજું એક ધ્યાન જરૂર કરો:

કલ્પના કરો કે આપણાં હૃદયાકાશમાં એક સુંદર સોનેરી રંગની જ્યોતિ પ્રકાશિત છે. કલ્પના કરો કે આ જ્યોતિ એટલે તમારા આત્માનું પ્રકાશમય સ્વરૂપ છે અને તે જ્યોતિના ગર્ભમાં બીજો એક દિવ્ય પ્રકાશ દેખાય છે. આ તો આપણાં આત્માનો પણ આત્મા એટલે પરમાત્મા છે. તેના પર ધ્યાન કરો.

તમારા ધ્યેય સુધી કેવી રીતે પહોંચશો?

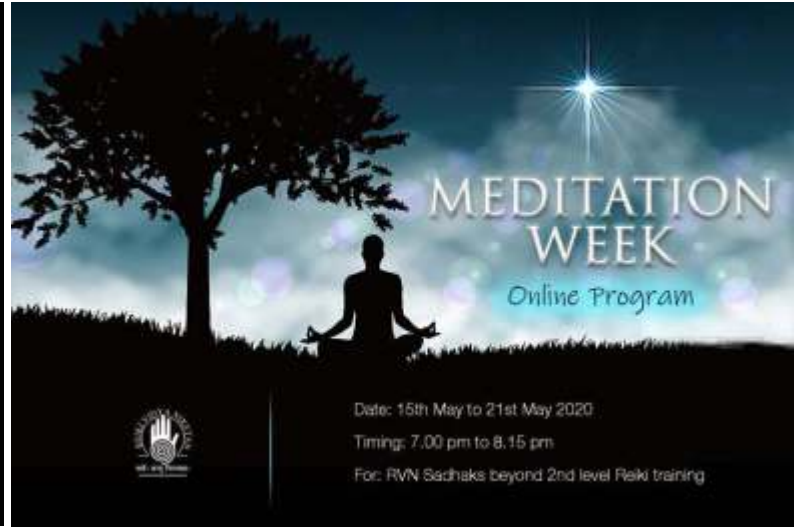
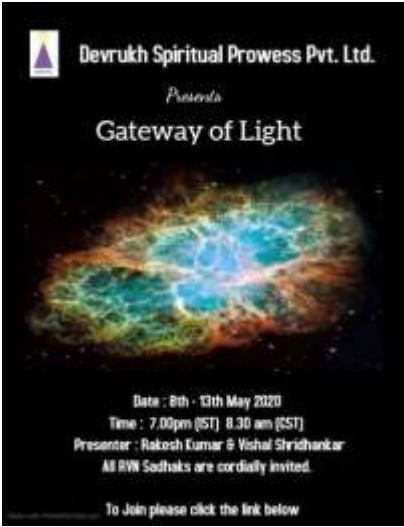
આપણા જીવતા રહેવાનો અથવા મરવાનો આયુષ્ય સાથે કોઈ સંબંધ નથી. આપણા ધ્યેયનો પીછો કરવો અને નિષ્કામભાવથી કામ કરતાં રહેવું. તમે જો બહાદુર હશો તો ફક્ત છ મહિનામાં તમે એક આદર્શ યોગી બનશો. પણ કામમાં ગળાડૂબ ન થતાં બધે પગ મૂકીને જુદાજુદા માર્ગ શોધશો તો કશુંજ હાથમાં નહીં આવે પછી સાધનામાં પ્રગતિ નહીં થાય. પછી કેટલાય પુસ્તકો વાંચો અથવા અભ્યાસ કરો, કોઈ ફેર નહીં પડે.

યશ મેળવવા માટે ખૂબજ લચીલાપણું અને આત્મવિશ્વાસ જોઈએ. “હું દરિયો પી જઈશ અને મારી ઈચ્છાપ્રમાણે પર્વત પણ હલાવી શકીશ.” એવું તે સ્વયંભૂ આત્મા કહે છે. એવી ઉર્જા તૈયાર કરો, એવીશ્રદ્ધા રાખો, મહેનત કરો, પછીજ તમે તમારા ધ્યેય સુધી પહોંચી શકો.

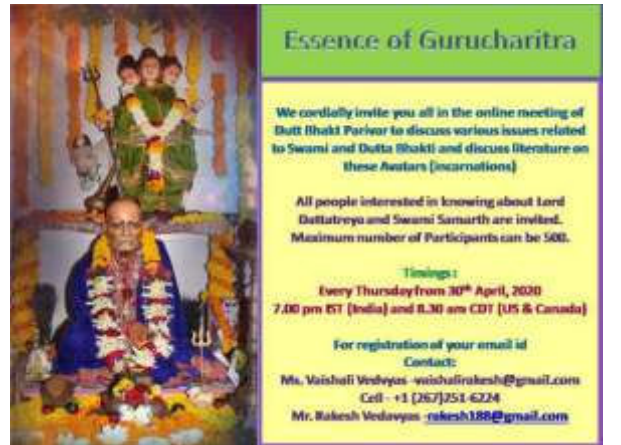
(૧) ઓનલાઈન જ્ઞાનોત્સવ:

કોરોના વાયરસે મચાવેલા હાહાકારમાં છેલ્લા બે મહિના બધુંજ બંધ પડ્યું છે. માનવ ઈતિહાસમાં આટલી બધી અસર કરનારી આ અલૌકિક ઘટના છે. બધા વ્યવહારો બંધ થયા અને દરેક માણસને પોતાના કામધંદાને બાજુ પર મૂકી ઘરમાં બેસી રહેવું પડ્યું. સામાન્ય માણસ જીવનથી કંટાળી ગયો, ત્યારે રેકી વિદ્યા નિકેતનના રેકી સાધક ગુરુજીએ આપેલ દૈનંદિન કાર્યક્રમમાં વ્યસ્ત હતા. ઉગેલો દિવસ કેવી રીતે ખુશીથી પસાર થાય છે એનું ભાન ન હતું. તેમાં રેકી વિદ્યા નિકેતન તરફથી ૨૬ માર્ચથી રોજરોજ જુમ મિટિંગના પ્લેટફોર્મ પર સાધના સપ્તાહ શરૂ થયા. 'સકારાત્મકતાનું સામર્થ્ય' ના વિષય સાથે સાત દિવસના શિબિરના જ્ઞાનયજ્ઞનો શુભારંભ થયો. તે પછી 'ચક્ર – માનવી જીવનના પૈડાં', ત્યારપછી 'મન અને સ્વાસ્થ્ય ઉપચાર' એવા દરેક સપ્તાહના અલગ વિષય હતા. વિશ્વભરના આપણાં સાધકો સાધનાના પ્રવાહનો આનંદ લેતા હતા. ગુરુજીના આ સપ્તાહ પછી રેકી શિક્ષક શ્રી. રાકેશકુમાર અને શ્રી વિશાલ શ્રીધનકરે છ દિવસનો 'ગેટવે ઓફ લાઈટ' (પ્રકાશનો માર્ગ) પ્રશિક્ષણ વર્ગ સાધકો માટે આયોજિત કર્યો. તેના પછીના સપ્તાહમાં ગુરુજીએ એક અઠવાડિયાનું 'ધ્યાન શિબિર' નું આયોજન કર્યું. જેમાં સાત પ્રકારના ધ્યાન અને તેના પર સત્સંગ પાર પડ્યો.

(૨) શ્રી ગુરુચરિત્ર અધ્યાય વિવેચન:

એપ્રિલ મહિનાના અંતિમ સપ્તાહથી દર ગુરુવારે ઓનલાઈન અંતરરાષ્ટ્રીય શ્રી ગુરુચરિત્ર અધ્યાય વિવેચન વર્ગ ગુરુજીએ શરૂ કર્યો અને તે ઉપક્રમને સાધકોનો જંગી પ્રતિસાદ મળ્યો. અત્યારસુધી દસ અધ્યાયનું વિવેચન પૂર્ણ થયું છે. તે પછીના અધ્યાયના વિવેચનની દત્તભકતો આતુરતાથી રાહ જોઈ રહ્યા છે.

(૩) દેવરૂપ સ્પિરિચ્યુયલ પ્રોવેસના ઓનલાઈન શિબિરો:

લોકડાઉન વધવાથી દેવરૂપ સ્પિરિચ્યુયલ પ્રોવેસના એપ્રિલ અને મે મહિનાના વિવિધ ઠેકાણે યોજાયેલ શિબીર પ્રત્યક્ષમાં યોજાઈ શક્યા નહીં, પણ હતાશ ન થતાં, આ સંસ્થાએ ૨૧ એપ્રિલથી ૨૯ મે સુધી સોફ્ટ ૧, સોફ્ટ ૨, સોફ્ટ ૩, સ્ટ્રોંગ ૧ તેમજ મધ્યમ માર્ગ ૧ અને ૨ એવા દસ દિવસના ૬ શિબિર ઉનાળામાં યોજાયા હતા. આ બધાજ કાર્યક્રમોને જંગી પ્રતિસાદ મળ્યો. અંદાજે દોઢસો વિદ્યાર્થીઓએ આ શિબિરોનો લાભ લીધો. નવી પેઢીથી નવા સાત્ત્વિક વિશ્વની રચનાના આ સંસ્થાના ઉદ્દેશને આ શિબિરો દ્વારા શક્તિ મળી છે.

આશ્રમ સ્પંદન

પક્ષી અને વૃક્ષની ડાળી...

હાલમાં જ વાચ્યું કે ઝાડની ડાળી ગમે તેટલી નાજુક હોય છતાં પણ તેના પર બેઠેલા પક્ષીઓ ગભરાતા નથી કારણ કે તેમને તેમની પાંખ પર વિશ્વાસ હોય છે. સાધકોમાં પણ એવું જ હોવું જોઈએ. કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં પોતાની અંદર રહેલા આંતરિક સામર્થ્યની જેને ખબર હશે તેને પરિસ્થિતિથી શું ગભરાવાનું હોય? પક્ષીઓને જેમ પાંખ આપી છે, તેમ માનવીને ભગવાને મન આપ્યું છે. આ મનનું સામર્થ્ય પંખી પાંખો કરતાં ઘણું વધારે છે. જ્યાં પંખીની પાંખો થાકી જાય છે અથવા તો પહોંચી શકતી નથી ત્યાં માનવીના મનની સંચાર લીલા ચાલતી હોય છે. ગરુડ જેવી અથવા તો તેના કરતાં પણ વધારે ઉંચી ઉડાન ભરવાનું મનને સહજ લાગે છે. ફક્ત તે મન પર સંયમ હોવો જોઈએ. પક્ષીઓ ને જો તેમની પાંખ યાદ ન રહે તો તે ડાળી પર બેસવા તૈયાર થશે નહીં. પ્રત્યેક ઝાડ પરની દરેક ડાળી તેમના મનમાં ભય ઉત્પન્ન કરશે. તેવું જ માનવીનું છે. આપણા મનને પાંખો છે અને તેનું સામર્થ્ય પ્રચંડ છે એ જ્યારે સાધકને સમજાય તો પછી તેની સાધના સફળ થઈ કહેવાય.

